

HAIBE

euskara ikasten ari garenon aldizkaria

392

2008ko uztaila
zenb.

3 € (BEZ barne)

ALE BEREZIA



Uda-giroan irakurtzeko ipuin mitologikoak

laz hasitako bideari jarraituz, berezia da eskuartean duzun HABE aldizkaria. Ale hartan bezalaxe, uda-giroan irakurtzeko moduko proposamenak ekarri ditugu honakora. Ipuin mitologikoak aukeratu ditugu oraingoan, ordea, uste baitugu gure kulturara hurbiltzeko modua ere badirela. Tartalo, lamiak, Basajaun... horiek eta gehiago izango dira protagonista orrialdeotan.

Joxe Miel Barandiaran eta Resurrección Maria de Azkue idazle eta ikerlari ezagunek ipuin ugari bilduz, altxor ikaragarria berreskuratu zuten. Haien lan eskergari esker, egun ipuin hauek goza ditzakegu.

Hasteko, bi ikerlarietako buruzko informazioa eskainiko dizugu, baita ipuinetan aurkituko dituzun pertsonaia, tresna eta lekuei buruzkoa ere.

Jakizu ipuin gutxi batzuk bakarrik aukeratu ditugula, bost, hain zuzen ere, eta zuentzat samurtzen saiatu garel, errazago uler ditzazuen.

Laguntzeko, gainera, hiztegi lagungarria ere erantsi diegu. Ipuin bakoitzeko hainbat hitz aukeratu eta gatzelaniaz nahiz frantsesez eskaini ditugu itzulpenak.

Ariketak ere badaude, jakina, ez baienuen euskara lantzeko aukera galdu nahi. Errazak dira ariketok, aise eta arin egiteko modukoak. Baina, dakizun apurra erabiliz, erraz egiteko modukoak direla uste dugu.

Gogoan har uda honetako leloa: *pixka bat es mucho eta asko mogollón...*

Ez izan beldurrik eta murgil zaitez proposatzen dizugun mundu misteriotsuan, magiaz betetako izakiak zain dituzu eta!





HADE

Helbide honetara bidali behar da:

HABE aldizkaria

Vitoria-Gasteiz kalea, 3

20018 DONOSTIA



Formulario honetako datuak fitxategi automatizatu batean bilduko dira, HABE aldizkaria jasotzeko eskabideak kudeatu ahal izateko. Fitxategi datuetara sartzeko, datuak aldatu eta deuseztatzeko eskubidea erabili nahi izanez gero, HABEa jo dezakezue: Vitoria-Gasteiz kalea, 3-6. 20018 Donostia.

HARPIDETZA-ORRIA

Izen-deiturak:.....
 Zein euskaltegitan ari zara ikasten?.....
 Identifikazio Fiskalaren Kodea / Nortasun-agiria:.....
 Helbidea:..... Telefonoa:.....
 Herria:..... Posta-kodea:..... Lurraldea:.....
 Posta elektronikoa.....
 HABE aldizkaria jaso nahi dut (2008ko harpidetza: 25 € urtean 10 ale). Euskaltegi bateko ikasle bazara, harpidetza 12,50€
 Honela ordainduko dut:
☐ HABEren izenean luzaturiko txke bidez
☐ Transferentzia bidez (kutxa 2101.0381.01.0003069002)
☐ Kontu korrante bidez: Bankua edo Aurrezki Kutxa:.....
 Sukurtsala:.....K.D.:.....
 Zenbakia:.....

www.ikasbil.net atarian ere aurkituko duzu harpidetza egiteko modua.

04



04 Joxe Miel Barandiaran

05



05 Resurreccion Maria Azkue

06

06 Euskal mitologia: **Pertsonaiak**

11

11 Euskal mitologia: **Jakingarriak**

14



14 1. IPUINA: Mateo Txistu

20



20 2. IPUINA: Ligiko zubia

26



26 3. IPUINA: Hixmi

32



32 4. IPUINA: San Martin eta Basajauna

38



38 5. IPUINA: Tartalo eta Hamalau

44 ERANTZUN-ORRIAK

392

 Testuen/ariketen maila: **1A** **1B** **2** **3** **4**

ERREDAKZIOA:
Eskarne Lopetegui
Esther Isasa



AZALEKO ILUSTRAZIOA:
Wentxi (Zirrimarra)

DISEINUA ETA MAKETAZIOA:
Zirrimarra/Truke
(Andoain-Beasain)

ILUSTRAZIOAK:
Wentxi (Zirrimarra)

INPRIMATEGIA:
GERTU
Oñati, Gipuzkoa

LEGEZKO GORDAILUA
BI- 2251/81
ISSN: 0212-6788

Euskal Autonomia Erkidegoko
Administrazio Orokorra
HABE
www.habe.euskadi.net
Tel. 943 02 26 00
Faxa: 943 02 26 01
e-mail: argitalpenak@habe.org
Harpidetzak@habe.org

1B Euskal antropologo, etnologo eta ikertzaile gipuzkoarra Gipuzkoan, Ataungo Perune-Zarre baserrian jaio zen 1889ko abenduaren 31n eta bertan hil zen, 1991ko abenduaren 21ean, 101 urte zituela. Bederatzi anaia-arreben artean txikiena zen Joxe Miel. Gasteizko Apaizgaitegian teologia eta filosofiako ikasketak egin eta gero Burgosko Eliz Unibertsitatean teologiako lizentziatura lortu zuen 1915ean.

1916an etnografi alorreko **ikerketaz** arduratzen hasi zen; Telesforo Aranzadi eta Enrike Egurenekin batera, hogeitaz urtez iraungo zuen etnografi taldea osatu eta Aralarko zenbait **indusketa** arkeologiko egitearekin batera, artikuluz zientifikoak **argitaratu** zituen.



Joxe Miel Barandiaran Aierbe

Barandiaranen lanaren zatirik handiena **historiaurreko leize** eta **aztarnategiei** buruzko ikerlanek osatzen badute ere, era guztietako lanak idatzi zituen.

Ikerketa etnologiko garrantzitsuak egin zituen; euskaldunon **ezaugarriak aztertu**, **bildu** eta **ezagutarazi** egin zituen. Bere lanak, ondorengoen ikerketen **oinarri** eta **abiapuntu** bilakatu ziren. ■



ABIAPUNTU.- *Punto de partida.* Point de départ.
ARGITARATU.- *Publicar.* Publier.
AZTARNATEGI.- *Yacimiento.* Lieu de vestiges.
AZTERTU.- *Analizar.* Examiner.
BILDU.- *Recopilar.* Collecter.
EZAGUTARAZI.- *Dar a conocer.* Faire connaître.
EZAUGARRI.- *Característica.* Caractéristique.
HISTORIAURRE.- *Prehistoria.* Préhistoire.
IKERKETA.- *Investigación.* Recherche.
INDUSKETA.- *Excavación.* Excavation.
LEIZE.- *Cueva.* Abîme, caverne.
OINARRI.- *Base, fundamento.* Fondement.



Resurreccion Maria Azkue



APAIZTU.- Ordenar (se) sacerdote. Se faire ordonner prêtre.
BALIAGARRI.- Útil, práctico/a. Utile, pratique.
BARNERAKO BIDAIA.- Viaje al interior. Voyage à l'intérieur.
BILDU.- Recopilar. Recueillir.
BIZIRAUPEN.- Supervivencia. Survie.
ESKURATU.- Conseguir. Prendre en main.
ETEN.- Interrumpir. Interrompre.
LANPOSTU.- Puesto de trabajo. Poste de travail.
LEHIAKIDE.- Competidor/a. Compétiteur/trice, rival.
MIATU.- Explorar. Examiner.
OSATU.- Completar. Compléter.
PARTAIDE.- Participante. Participant/e.
SORTZAILE.- Creador/a. Créateur/trice.
TXANGO.- Expedición. Excursion, expédition.
ZIURTATU.- Asegurar. Vérifier.
ZOKO-MOKO.- Rincón, recoveco. Détour.

18 **R**esurreccion Maria Azkue Lekeition jaio zen 1864an eta Bilbon hil 1951n. Berak egin-dako *Hiztegia*, *Cancionero popular vasco* eta *Euskalerraren Yakintza* lanek, lehenengo euskal entziklopedia **osatu** zuten. Euskal Herriko **zoko-moko** guz-tiak **miatu** zituen, euskara, folklorea eta bestelako kontuak **bilduz**.

Nautika ikasketak egin zituen Lekeition, Bilbon batxilergoa, Gasteizen filosofi eta teologi ikasketak eta Brusela eta Kolo-nian musikarenak. Salamancan **apaiztu** zen 1888an. Ikasitako guztia **baliaga-rria** izan zitzaion, hartu zuen **lanpostu-rako**. Arana Goiri eta Unamuno **lehia-kide** zituela, Bizkaiko Aldundiak Bilboko Instituturako ireki zuen Euskara katedra

eskuratu zuen. Orduantxe ekin zion **barnerako bidaiari**, Euskal Herriko azken baserriraino eraman zuen **txan-goari**. Gerra zela medio, 1936an **eten** zen lana.

Eusko Ikaskuntzaren lehen kongresuan **partaide** eta Euskaltzaindiaren **sortzai-leetakoa**, gerra ondorengo Akademia-ren **biziraupena ziurtatu** zuenetakoa dugu Azkue. ■

EUSKAL MITOLOGIA: PERTSONAIAK

Segidan, euskal pertsonaia mitologiko batzuk aurkeztuko dizkizugu. Ipuin zaharretan askotan azaltzen dira eta oso ezagunak dira denak.

MARI

1A **L**ur azpian bizi den **jainkosa** honek **botere** handia du, gauzak egin eta desegiten ditu eta. Esaten da akelarreak **ospatzeko kobazuloetan biltzen** denean (ostiral gauetan) **ekaitzak** sortzen dituela. Mari Anboton bizi da eta batzuetan zerua **gurutzatzen** du, Txindoki mendian duen bere beste etxera joateko. Horregatik, jainkosak *Anbotoko Dama* edo *Anbotoko Señorie* izena hartzen du. Etxe asko ditu Marik, eta denak gure mendietan. Mariri beti **hika egin** behar zaio. Ezin da bere aurrean eseri, eta bere kobazulotik sartutako **modu berean** atera behar da, ezin zaio **bizkarra** eman. ■



1A

Jarri esaldietan falta den hitza:

Etxe, botere, ekaitzak, bizi

- 1.- Marik handia du.
- 2.- Ostiral gauetan sortzen ditu.
- 3.- Mari Anboton da.
- 4.- asko ditu Marik.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



BILDU.- Reunir (se). (Se) réunir.
BIZKAR.- Espalda. Dos.
BOTERE.- Ahalmen. Poder. Pouvoir.
EKAITZ.- Tormenta. Orage.
GURUTZATU.- Cruzar. Traverser.
HIKA EGIN.- Tutear. Tutoyer.
JAINKOSA.- Diosa. Déesse.
KOBAZULO.- Cueva. Caverne.
LUR AZPI.- Bajo tierra. Sou terre.
MODU BEREAN.- De la misma forma. De la même façon.
OSPATU.- Celebrar. Célébrer.

LAMIA

1A **E**uskal mitologian, lamiek **hegazi-oinak**, **arrain-isatsa** edo hegazi motaren baten **atzaparrak** izaten dituzte. Ia beti emakumezkoak dira, oso ederrak, **ibai** eta **iturrietan** bizi dira, beren **adats** luzeak **orrazten** dituzte **urrezko orraziak** erabiliz. Oso atseginak izaten dira eta **haserrarazteko** modu bakarra da beren orraziak **lapurtzea**. Esaten da, baita ere, gizonei lagundu dietela **trikuharriak**, **harrespilak** eta zubiak egiten.

Batzuetan pertsona **hilkorrekin** maitemintzen dira, baina ezin dira beraiekin ezkondu. Batzuetan, seme-alabak dituzte elkarrekin. ■



1A

Esan zer den egia eta gurutze bat (X) egin:

- 1.- Lamiak ia beti gizonak dira ☐
- 2.- Lamiak oso ederrak dira ☐
- 3.- Lamiak beti daude haserre ☐
- 4.- Lamiek zubiak egiten dituzte ☐
- 5.- Lamiek ez dute seme-alabarik ☐

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



ADATS. - Cabellera, melena. Chevelure.

ARRAIN-ISATS. - Cola de pescado.

Nageoire de poisson.

ATZAPAR. - Garra. Griffes.

HARRESPIL. - Crónlech. Cromlech.

HASERRARAZI. - Hacer enfadar. Faire fâcher.

HEGAZTI-OIN. - Pie de ave. Pied d'oiseau.

HILKOR. - Mortal. Mortel/elle.

IBAI. - Río. Fleuve.

ITURRI. - Fuente. Fontaine.

LAPURTU. - Robar. Voler.

ORRAZTU. - Peinar. Peigner.

TRIKUHARRI. - Dolmen. Dolmen.

URREZKO ORRAZI. - Peine de oro. Peigne d'or.

JENTILA

1A **G**izon **basatia** da jentila, oso **indartsua**. Mendi batean, **urrutiko etxe** batean, bizi dena; **harritzar** handiak urrutira botatzeko; baina **inguruko kristauekin**, gehienetan, **bakean bizi** den "paganoa" da. Euskal Herriko **leize** askotan bizi da. ■



1A

Esaldiak osatu, forma egokia aukeratuz:

- 1.- Jentila gizon basatia da, mendian bizi _____. (dena/dela)
- 2.- Jentila inguruko kristauekin bakean bizi _____ paganoa da. (den/dela)
- 3.- Jentila Euskal Herriko leize askotan bizi _____ pertsonaia da. (den/denik)
- 4.- Jentila harritzar handiak urrutira botatzen _____ pertsonaia da. (duen/dituen)

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



BAKEAN BIZI.- *Vivir en paz. Vivre en paix.*

BASATI.- *Salvaje, silvestre. Sauvage.*

HARRITZAR.- *Pedrusco. Grosse pierre.*

INDARTSU.- *Fuerte. Fort/e.*

INGURUKO.- *Del entorno, de los alrededores. Des environs.*

KRISTAU.- *Cristiano/a. Chrétien/enne.*

LEIZE.- *Cueva. Caverne.*

URRUTIKO ETXE.- *Casa alejada, lejana. Maison éloignée.*

BASAJAUNA

1A **B**asajauna **basoetan** edo **leizeetan** bizi den pertsonaia da. Bere izenak "basoko **jauna**" edo "jaun **basatia**" esan nahi du. **Gizakiaren itxurako** gorputza du, baina oso altua da eta **ilez estalita** dago. Ile hori **belaune-taraino** heltzen zaio eta aurpegia, **bularra** eta **sabela estaltzen** dizkio. **Artaldeak zaindu** eta **babesten** ditu Basajaunek. **Ekaitza** datorrenean, berriz, artzainek artaldea bildu dezaten **garrasi egiten** du. **Otsoei** ere ez die **inguratzen** uzten. ■



ARTALDE.- Rebaño. Troupeau de brebis.
BABESTU.- Proteger; defender. Protéger.
BASATI.- Salvaje, silvestre. Sauvage.
BASO.- Bosque. Bois, forêt.
BELAUN.- Rodilla. Genou.
BULAR.- Pecho. Poitrine.
EKAITZ.- Tormenta. Orage.
ESTALI.- Cubrir. Couvrir.
GARRASI EGIN.- Gritar. Crier.
GIZAKI.- Ser humano. Etre humain.
ILEZ ESTALITA.- Cubiertola de pelo. Couvert/e de poil.
INGURATU.- Hurbildu. Acercar (se). Approcher.
ITXURA.- Aspecto. Apparence.
JAUN.- Señor. Monsieur.
LEIZE.- Cueva. Caverne.
OTSO.- Lobo/a. Loup.
SABEL.- Vientre. Ventre.
ZAINDU.- Cuidar. Surveiller.



1A

Nolakoa da basajauna? Esan EGIA ala GEZURRA diren:

	EGIA	GEZURRA
1.- Ile asko du	☐	☐
2.- Gizaki itxura du	☐	☐
3.- Oso txikia da	☐	☐
4.- Ile motza du	☐	☐
5.- Ileak aurpegia estaltzen dio	☐	☐

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.

TARTALO

1A **B**egi **bakarreko** izaki gaiztoa da Tartalo. **Haitzulo-etan** bizi da eta gazteak harrapatu eta jan egiten ditu. Oso handia eta **oldarkorra** da eta **sen basatia** du.

Tartalo, berez, ez da euskal pertsonaia bat, Europatik ekarritako mito bat baizik. Homeroren *Odisean* agertzen den *Polifemo* pertsonaiaren **antzekoa** da. Bizkaian Alarabi izena ere ematen diote.■



1A

Galderei erantzun:

- 1.- Non bizi da Tartalo?
- 2.- Zenbat begi ditu Tartalok?
- 3.- Zer jaten du?
- 4.- Nongo pertsonaia da?
- 5.- Ba al du beste izenik?

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



ANTZEKO.- *Parecido/a.* Pareil/Ile.
BAKAR.- *Único/a.* Unique.
BASATI.- *Salvaje.* Sauvage.
HAITZULO.- *Cueva.* Caverne.
IZAKI.- *Ser.* Créature.
OLDARKOR.- *Agresivo/a.* Agressif/ive.
SEN.- *Instinto.* Instinct.

EUSKAL MITOLOGIA: JAKINGARRIAK

Euskal mitologian, pertsonaiez gain, badira toki eta tresna garrantzitsuak ere, ipuin askotako protagonista direnak. Guk hiru aukeratu ditugu zuek testuak irakurri eta ariketak egin ditzazuen.

AKELARREA

1A Akelarrea sorginek **bilerak** eta **errituak** egiten dituzten lekua da. Akelarrearen izena Nafarroa Garaian dagoen Zugarramurdiko **larre** edo **zelaitik** dator. Zelai honek **Akelarre** du izena, **Akerraren larrea** esan nahi du, **ospakizun** hauetan **aker** beltz bat **gurtzen** zutelako **sorginek**. **Erdi Aroan** hasi ziren sorginen bile-rei buruzko **zurrumurruak zabaltzen**, nahiz eta "sorgin" haiek seguruenik **sendabelarren** propietateak ezagutzen zituzten emakumeak izan soilik. ■



1A

Lot itzazu izenak eta aditzak, bikote egokiak osatuz:

- | | |
|------------------|-------------|
| 1.- Bilerak | a.- zabaldu |
| 2.- Akerra | b.- egin |
| 3.- Errituak | c.- gurtu |
| 4.- Zurrumurruak | d.- egin |

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



AKER.- *Cabrón, macho cabrío.* Bouc, mâle de la chèvre.

BILERA.- *Reunión.* Réunion.

ERDI ARO.- *Edad Media.* Moyen Âge.

ERRITU.- *Rito.* Rituel.

GURTU.- *Adorar.* Vénérer.

LARRE.- *Pastizal, pradera.* Pâturage.

OSPAKIZUN.- *Celebración.* Célébration.

SENDABELAR.- *Hierba medicinal.* Herbe médicinale.

SORGIN.- *Bruja.* Sorcière.

ZABALDU.- *Difundir, propagar.* Diffuser, propager.

ZELAI.- *Campo, prado.* Prairie.

ZURRUMURRU.- *Rumor, chisme.* Rumeur.



ORRAZIA

1A Lamien eskutan beti aurkituko dugu **orrazia**. **Urrezkoa** da eta lamiek beren **adatsa** (hau ere urrezkoa izaten da) **orrazteko** erabiltzen dute. Batzuetan lamia bera da orrazten aritzen dena eta beste batzuetan, bere senarra da lamia orrazten duena, baina horretan ari direla, ezin da inor **hurbildu**. Oso objektu preziatua da eta beraz, norbaitek lapurtzen dienean, **mehatxu egin** eta lapurraren etxeraino joango dira lamiak, haserre. Objektu magikoa da eta orrazten ari direla, beren kobazuloaren sarreran, bertatik pasatzen diren gizonak maitemindu egiten dira bat-batean. ■



1A

Ikusi dugunez, orraziak orrazteko balio du. Zertarako balio dute beste tresna hauek?

idazteko, lo egiteko, hitz egiteko, esertzeko, mozteko,

Orraziak *orrazteko* balio du.

- 1.- Guraizeek papera balio dute.
- 2.- Aulkiak balio du.
- 3.- Oheak balio du.
- 4.- Bolalumak balio du.
- 5.- Telefonoak balio du.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



ADATS.- Cabellera, melena. Chevelure.
HURBILDU.- Acercar (se). (S') approcher.
MEHATXU EGIN.- Amenazar. Menacer.
ORRAZI.- Peine. Peigne.
ORRAZTU.- Peinar. Peigner.
URREZKO.- De oro. D'or.

JENTILARRIA

1A Euskal mitologian, **jentilarria** jentilek **jaurti-tako harria** da (Euskal Herriko zenbait **haitz** horrelaxe izendatzen dira). Tradizioaren arabera, Kixmi (jentilek Jesusi ematen zioten izena da hau) edo **kristautasuna** Euskal Herrira iristean, jentilak **ihes egitean** jentilarrien **azpian gorde** ziren. ■



AZPI.- *Bajo, debajo de.* Dessous, en dessous.

GORDE.- Ezkutatu. *Esconder (se).* (Se) cacher.

HAITZ.- *Roca.* Rocher, roc.

HARRI.- *Piedra.* Pierre.

IHES EGIN.- *Huir.* S'enfuir.

JAURTI.- *Bota. Lanzar, tirar.* Lancer, jeter.

JENTILARRI.- *Dolmen, monumento gentilico.* Pierre des gentils.

KRISTAUTASUN.- *Cristianismo.* Christianisme.



1B

Harri hitzarekin lotutako esamolde batzuk dituzu segidan. Lot itzazu behar bezalako bikoteak osatzeko:

- | | |
|---|--|
| 1.- Harrizko bihotza izan | a.- Quedarse de piedra/En rester coi |
| 2.- Harrizkoa ez izan | b.- Ser insensible, no tener corazón/Être insensible |
| 3.- Harri batez bi kolpe egin | c.- No ser de piedra/Ne pas être insensible |
| 4.- Harri eta belarri/harri eta zur gelditu | d.- A pedradas/À coups de pierre |
| 5.- Harri-ukaldika | e.- Matar dos pájaros de un tiro/Faire d'une pierre deux coups |

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.

Resurrección *Maria Azkue*

Mateo Txistu

1A **M**ateo Txistu izeneko gizon hau **apaiza** eta **ehiztaria** zen. Nahiz eta apaiz ona zen, ehiztari **hobea** zen eta **mugitzen** zen **edozeren atzetik** joaten zen.

Behin, Mateo Txistu **meza ematen** ari zen eta **txakur-zaunkak** entzun zituen elizatik. Apaiza, orduan, leihora **inguratu** zen:

–Hara, txakur hauek **erbia** dakarte aurretik –pentsatu zuen.

Eta **jantzita** zeramatzan ornamentuak kentzeko **astirik** gabe, elizatik atera eta txakurren atzetik joan zen.

Geroztik, ez omen du inork ikusi. Hori gertatu zenetik hor dabil Mateo Txistu, beti ibili eta ibili, behin ere gelditu gabe. Honela, norbaitengandik **gertu** dabilen momentu horietako batean hiru txakur desberdinen zaunkak entzuten dira. Batak: au, au, au; besteak: i, i, i; eta azkenak: gro, gro, gro egiten dute zaunka.

Mateo Txistuk, pasatzen denean, **ekaitza** ekartzen omen du eta berak ekarritako ekaitz horrek hamabost egun irauten omen du. ■



APAIZ. - *Cura, sacerdote.* Curé.

ASTI. - *Denbora. Tiempo.* Temps.

EDOZEREN ATZETIK. - *Detrás de cualquier cosa.*

Derrière n'importe quoi.

EHIZTARI. - *Cazador/a.* Chasseur/euse.

EKAITZ. - *Tormenta.* Orage.

ERBI. - *Liebre.* Lièvre.

GEROZTIK. - *Desde entonces.* Depuis lors.

GERTU. - *Hurbil.* Cerca. Près.

HOBE. - *Mejor.* Meilleur/e.

INGURATU. - *Hurbildu.* Acercarse. (Se) rapprocher.

JANTZITA. - *Puesto/a(s), vestido/a.* Habillé/e.

MEZA EMAN. - *Celebrar misa.* Célébrer la messe.

MUGITU. - *Mover (se).* (Se) mouvoir.

TXAKUR. - *Perro/a.* Chien.

TXISTU. - *Silbido.* Sifflement.

ZAUNKA. - *Ladrado.* Aboiement.





1

Mateo Txistu, ehiztari eta apaiz

1A Aukeratu *Mateo Txistu* ipuinaren laburpen egokia dena:

- a) Mateo Txistu apaiza izateaz gain, ehiztaria ere bazen eta behin batean, meza ematen ari zen bitartean, txakurren zaunkak entzun eta dena utzita, ehizara joan zen. Ordutik falta da eta gelditu gabe omen dabil, batetik bestera, inguruan dabilenean ekaitza ekarriz.
- b) Mateo Txistu apaiza baino ehiztari hobe zen eta behin batean, meza garaian txakurak ikusi zituen erbi baten atzetik zihoazela. Bizkor asko joan zen haien atzetik, baina ez zituen harrapatu. Orduz geroztik, hortxe dabil, ibili eta ibili, txakurren bila, aurkitu nahian. Ekaitz egunetan entzuten omen ditu beren zaunkak.
- c) Mateo Txistuk oso lagun ona zuen, ehiztaria zena, eta beti animalia guztien atzetik zebilena. Egun batean, elizan zegoela, lagunaren txakurren zaunkak sumatu zituen kanpoan eta, dena utzita, lagunari laguntzera joan zen Mateo Txistu. Inork ez du berriz ikusi eta ekaitza dagoen egunetan txakurren zaunkak entzuten omen dira.

• • •

1A Osatu esaldiak hitz bakoitza bere tokian jarritz:

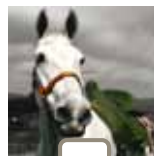
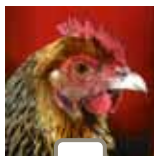
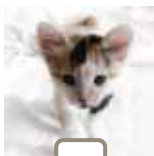
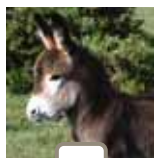
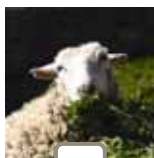
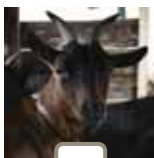
*inork, hamar, leihora, ekaitza, ibili, meza, apaiza,
ehiztaria, zaunkak, elizatik, erbia,*

1. Mateo Txistu _____ eta _____ zen.
2. Mateo Txistuk _____ ematen zuen.
3. Mateo Txistuk zakurren _____ entzun zituen elizatik.
4. Zaunkak entzun zituenean, _____ hurbildu zen apaiza.
5. Zakurrek _____ zekartela uste zuen Mateo Txistuk.
6. Dena utzi eta _____ atera zen Mateo Txistu.
7. Elizatik ateraz geroztik ez du Mateo Txistu _____ ikusi.
8. Mateo Txistu beti _____ eta ibili dabil.
9. Mateo Txistuk _____ ekartzen du.
10. Mateo Txisturen ekaitzak _____ egun irauten du.

Animaliak eta hotsak

1A Animalia-kontuak landuko ditugu orain. Lotu argazkia eta animalia-izena:

- a) Ardia
- b) Behia
- c) Katua
- d) Txita
- e) Astoa
- f) Oilarra
- g) Zaldia
- h) Ahuntza
- i) Oiloa



...

2 Ipuineko zakurrek **zaunka** egiten zuten. Nola egiten dute beste animalia hauek?
Lotu animalia eta hotsa:

Ardiak	irrintzi
Behiak	miau
Katuak	marru
Txitak	arrantza
Astoak	balaka
Oilarrak	kukurruku
Zaldiak	txio-txio
Ahuntzak	karakaka
Oilokak	bekereke

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.



Esaldiak berridazten

- 2** Hona hemen testutik atera ditugun esaldi batzuk. Arretaz irakurri eta berridatz itzazu, kasu bakoitzean eman zaizun modea/egitura erabiliz:

1.- Mateo Txistu izena zuen gizon hau apaiza eta ehiztaria zen

_____ -z gain _____ ere _____

2.- Nahiz eta apaiz ona zen, ehiztari hobia zen.

_____ ba _____ ere, _____

3.- Behin, Mateo Txistu meza ematen ari zen eta txakur zaunkak entzun zituen elizatik.

_____ -la _____

4.- Apaiza, orduan, leihora inguratu zen.

Une hartan, _____

5.- Jantzita zeramatzan ornamentuak kentzeko astirik gabe, elizatik atera eta txakurren atzetik joan zen.

Jantzitako _____, _____

_____ orduko _____

6.- Geroztik, ez omen du inork ikusi.

Dirudienez, _____

7.- Hori gertatu zenetik hor dabil Mateo Txistu, beti ibili eta ibili, behin ere gelditu gabe.

_____ geroztik _____

8.- Norbaitengandik gertu dabilen momentu horietako batean hiru txakur desberdinen zaunkak entzuten dira.

_____ -enean _____

9.- Mateo Txistuk, pasatzen denean, ekaitza ekartzen omen du.

Badirudi _____

10.- Berak ekarritako ekaitz horrek hamabost egun irauten omen du.

_____ ekaitza _____ da.

Lanbideak

- 1A** Ehiztaria ehizan egiten duena da. Nor dira, baina, beste hauek? Lotu behar bezala eta bikote egokiak osatu:

- | | |
|-----------------|---|
| 1.- Sukaldaria | a.- Ongi kantatzen duena da. |
| 2.- Irakaslea | b.- Liburutegiaz arduratzen dena da. |
| 3.- Gidaria | c.- Ikasleei irakasten diena da. |
| 4.- Idazkaria | d.- Elkarriketak egin eta idazten dituen da. |
| 5.- Kazetaria | e.- Bulegoko lanak egiten dituen da. |
| 6.- Tabernaria | f.- Lagun hurkoarena eramatea gustuko duena da. |
| 7.- Abeslaria | g.- Sukaldean dakiena da. |
| 8.- Lapurra | h.- Jendeari jana eta edariak zerbitzatzen dizkiona da. |
| 9.- Liburuzaina | i.- Autobusa nahiz kamioia gidatzen duena da. |
| 10.- Kirolaria | j.- Kirola egitea gustuko duena da. |

• • •

- 1A** Zure txanda da orain. Osa ezazu lanbide bakoitza deskribatzen duen esaldi egokia.

IKASLEA:	_____ da.
SUHILTZAILEA:	_____ da.
ARRANTZALEA	_____ da.
MUSIKARIA:	_____ da.
ALBAITARIA:	_____ da.
SENDAGILEA:	_____ da.
ABOKATUA:	_____ da.
PAILAZOA:	_____ da.
POLITIKOA:	_____ da.
IDAZLEA:	_____ da.
MARGOLARIA:	_____ da.
PSIKOLOGOA:	_____ da.
NEKAZARIA:	_____ da.
ATEZAINA:	_____ da.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 44. orrialdera.

J. M. Barandiaran

Ligiko zubia



1A

Ligin **zubi** bat zuten. Baina urak bota eta eramane egi-
ten zuen askotan. **Jakintsuek** Ligiko zubia erromata-
rrek egin dela diote. **Ez, horixe!** Nik badakit, amonari
nire **hautzaroan** entzunda, lamiek egin zutela zubi izu-
garri hori. Ez uste lamia guztiak **gaiztoak** direnik!
Zintzoak ere badira.

Aspaldi, Lesarantzu mendiko lamiek Ligin, ibai han-
dian, zubi bat egitea pentsatu zuten. Lan handia, baldin
bazen! Baina ba al da lamiek egin ezin dutenik? **Gau ilun**
bat **hautatu** zuten, ez baitzuten **ikuslerik** nahi. Isil eta
gogoz lanean hasi ziren, **argitu baino lehen** zubia egite-
ko **asmoz**. Zubi-arkua **eraiki** zuten, ez bi **goieratik** bate-
ra, guk bezala; goiera batetik bestera, lamiek egiten **ohi**
duten bezala **baizik**.

Handik ez **urrun**, bazen **okin** bat eta beti bezala,
gauerdian labea piztu zuen. Oilategitik **oilar** gazte bat
hasi zen kukurruka eta **hegalak astintzen**, labeko **argi-
tasun** hura ikusiz eta **egunsentia** zela pentsatuz.

Lamiak azken harria bere lekuan jartzen hasi ziren.
Baina oilarraren kukurrukua entzun zutenean, brau!
Harria ibaian behera bota eta **oihu ozen** batekin **ilunpe-
an** galdu ziren.

Geroztik, ibaiko ura **garden** denean, **nornahik** ikus
dezake zulo handi bat, lamiek bete gabe utzi zutena.■



ARGITASUN.- Argia. Luz, claridad. Luminosité.

ARGITU BAINO LEHEN.- Antes de amanecer.

Avant le lever du jour.

ASMO.- Intención. Intention.

BAIZIK.- Sino (adibidez: Ez bat, bi baizik - No uno, sino dos). Mais que...

EGUNSENTI.- Amanecer. Aube.

ERAIKI.- Jaso. Levantar, construir. Construire.

EZ, HORIXE!- Claro que no. Mais non.

GAIZTO.- Malo/a. Méchant/e.

GARDEN.- Transparente. Transparent/e.

GAU ILUN.- Noche oscura. Nuit obscure.

GAUERDI.- Medianoche. Minuit.

GEROZTIK.- Handik aurrera. A partir de entonces.

Depuis lors.

GOGOZ.- Con ganas. De bon gré.

GOIERA.- Altura, elevación. Hauteur.

HAURTZARO.-Infancia. Temps de l'enfance.

HAUTATU.- Escoger, elegir. Choisir.

HEGALAK ASTINTZEN.- Sacudiendo las alas.

En agitent les ailes.

IKUSLE.- Espectador/a. Sppectateur/trice.

ILUNPE.- Oscuridad. Obscurité.

JAKINTSU.- Sabio/a. Savant/e.

LABEA PIZTU.- Encender el horno. Allumer le four.

NORNAHI.- Edonor. Cualquiera. N'importe qui.

OHI.- Partícula que antepuesta al verbo, añade a la oración un valor equivalente a los verbos *soler* o *acostumbrar*. Avoir coutume de.

OIHU OZEN.- Grito fuerte, sonoro. Cri strident.

OILAR.- Gallo. Coq.

OKIN.- El/la que hace pan, panadero/a. Boulanger/ère.

URRUN.- Urruti. Lejos. Au loin.

ZUBI.- Puente. Pont.



1

Bukaera egokiaren bila:

1A

1. Ligin zubi bat zuten. Baina...
 - a. urak askotan eraman egiten zuen
 - b. ibaiak ez zeraman urik
 - c. ez zuen ibairik
2. Zubia... egin zu(t)en.
 - a. lamiek
 - b. amonak
 - c. okinak
3. Lamiak batzuetan... dira.
 - a. zatarrak
 - b. zaharrak
 - c. zintzoak
4. Lamiak zubia egiten...
 - a. lan handia hartu zuten
 - b. ez zuten lanik hartu
 - c. min handia hartu zuten
5. Lamiak ilundu baino... bukatu behar zuten.
 - a. lehenago
 - b. beranduago
 - c. azkarrago
6. Lamiak zubi-arkua... egiten dute.
 - a. guk bezala
 - b. beste modu batera
 - c. gutxitan
7. Okinak ogia egiteko... pizten du labea.
 - a. batzuetan
 - b. beti
 - c. inoiz
8. Oilarra(k) labeko argitasuna ikusirik...
 - a. kukurruku hasi zen
 - b. beldurtu egin zen
 - c. alde egin zuen
9. Lamia(e)k oilarraren kukurrukua entzun eta...
 - a. ihes egin zuten
 - b. ibaira erori ziren
 - c. isil-isilik geratu ziren
10. Eta horregatik zubiak... du.
 - a. zama
 - b. zauri bat
 - c. zulo bat

2

Zerezkoa da?

1A

“Lamiek egindako zubia **harrizkoa** da”. Euskaraz zerbait zerez egina dagoen adierazteko -zko atzizkia erabiltzen dugu. Ikus adibideak:



Zubi hau **egurrezkoa** da.



Zubi hau **harrizkoa** da.



Portugaleteko zubia **burdinazkoa** da.

Zubia egurrez egina dago: **egur** + ***(e)** + **zko** + **a** da.

**Hitza kontsonantzez bukatzen denean, tartean loturazko e bokala jartzen da.*

Zubia harriz egina dago: **harri** + **zko** + **a** da.

Portugaleteko zubia burdinez egina dago: **burdina** + **zko** + **a** da.

Irudiei begiratu eta erantzun galdera hauei zerez egina dago/daude? zerezkoa da?

1



Pastela da (txokolatea)
Pastela egina dago.

2



Izozkia da. (limoia)
Izozkia egina dago.

3



Ontzia da (kristala)
Ontzia egina dago.

4



Jaka da. (larrua)
Jaka egina dago.

5



Galtzerdiak dira. (artilea)
Galtzerdiak eginak daude.

6



Elastikoa da. (kotoia)
Elastikoa egina dago.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.



3

Kontrako esanahiaren bila:

- 1A** Ipuinean dauden hainbat hitzekin bikoteak osatu behar dituzu. Antonimoak dira, hau da, kontrako esanahia dute eta testuan bertan aurkituko dituzu:

Gaizto:
 Ilunpe:
 Isil:
 Jarri:

- 1B** Beste hauek ere testuan aurkituko dituzu. Antonimoak, ordea, ez. Agian, hiztegia erabili beharko duzu ariketa hau egiteko:

Argitu:
 Askotan:
 Azken:
 Bete gabe:
 Eraman:
 Galdu:
 Gauzerdi:
 Haurtzaro:
 Ilun:
 Jakintsu:
 Orain dela aspaldi:
 Piztu:
 Urrun:

Nork zer esan du?

1A Irakur itzazu esaldi hauek. Hausnartu: nork esan ditu eta non? Horren arabera, lotu argazki egokiarekin:

- 1.. Nor da **azkena**?
2. **Hautzaroko** oroitzapen asko ditut.
3. Inprimakia **bete gabe** ekarri duzu.
4. **Eraman** itzazu tomateak, merke dauzkat eta.
5. Nire herria **urrun** dago.
6. Zuk **piztu** sua. Nik bitartean olioia botako dut.
7. **Gauerdian** gau-bela egingo dugu. Nik gitarra joko dut eta zuek abestu. Udalekuetan.
8. **Jakintsuek** uste dute euriborra gehiago igoko dela.
9. **Askotan** esan dizut gela txukuntzeko.
10. **Ilun** dago. Beldur naiz. Egon nire ondoan!
11. **Argitu** du. Goazen lehenbailehen eguzkiak berotu aurretik.



Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

J. M. Barandiaran

Kixmi*

1A **A**ralarko Martxabaleta **izeneko zelaian dantzan** omen **Azebiltzan** jentilak jai egun batean.

Bat-batean, laino argi bat ikusi zuten **sortaldean**, haiengana zetorrela. Beren txabolan bazegoen jentil zahar bat **izar** eta lainoez asko zekiena. Deitu eta galde-tu zioten ea laino argi hura zer zen.

Jentil zahar hark esan zien orduan:

–A, a, nire umeak! **Jaio** da Kixmi eta **gureak egin du**; ez dut gehiago bizi nahi eta bota nazazue **malkar** horretatik **amilka**.

Hala bota zuten jentil zaharra malkarrean behera eta han hil zen.

Lainoa bazetorren eta denak **izuturik** korrika abiatu ziren inguruko **pagadirantz**.

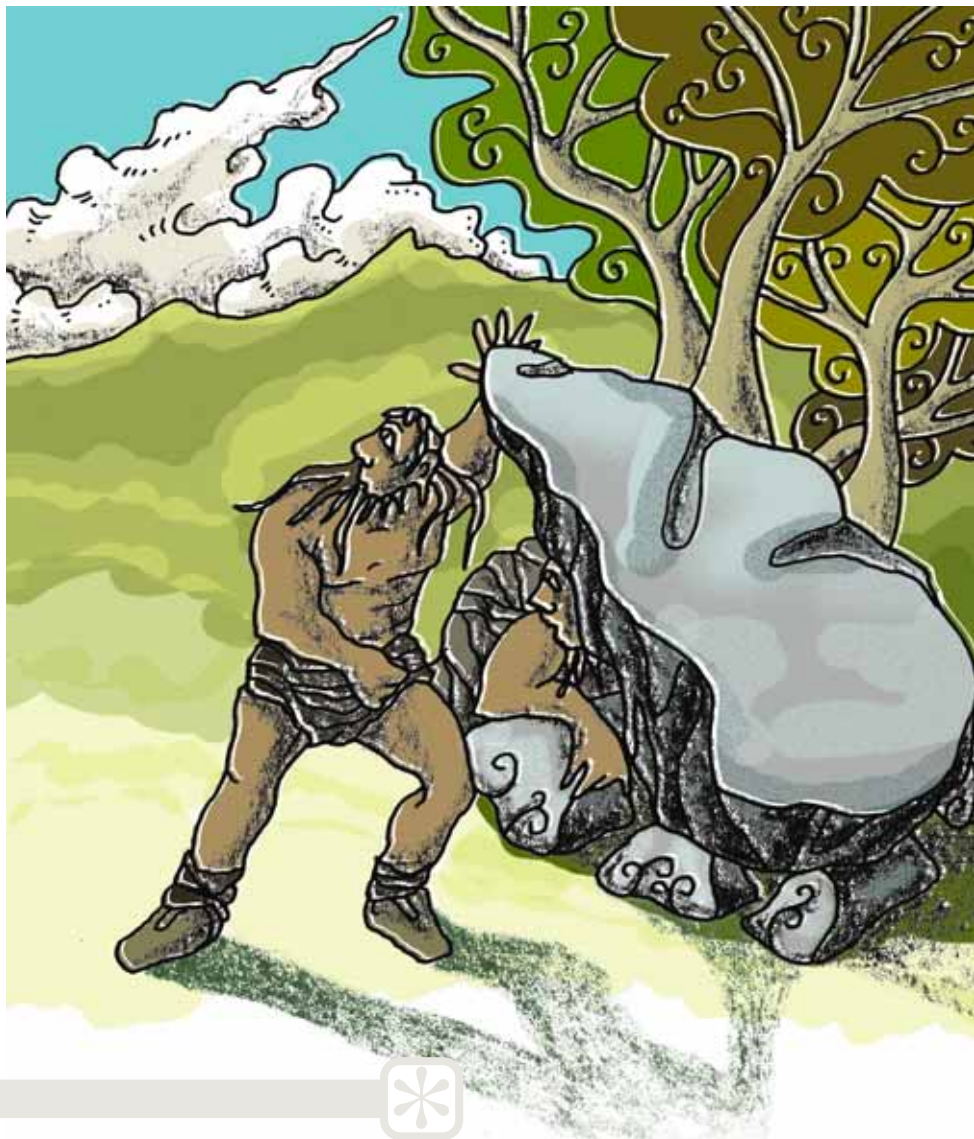
Gain-gainean zegoen lainoa eta denak **harri-pila** baten **azpian** sartu omen ziren.

Han omen daude Euskal Herriko azkeneko jentilak, Kixmirengandik **ihes eginda**. **Geroztik**, harri-pila haren izena Jentilarria da.

Kixmi, haien **hizkuntzan**, Kristo esan nahi zuen hitza da.

Baten batek ihes egin omen zuen eta inguruetako jentilei Kixmi jaio zela adieraztera joan zen.■

*Zaldibiako artzain batek 1916 urtean J. M. Barandiarani esana.



AMILDU.- *Precipitarse.* (Se) précipiter.

ARGI.- *Claro/a.* Clair/e.

AZPIAN.- *Debajo.* En dessous.

BAT-BATEAN.- *De repente.* Soudainement.

BATEN BAT.- *Norbait.* Alguien. Quelqu'un/e.

DANTZAN ZEBILTZAN.- *Estaban bailando.*

Ils/elles 'étaient en train de danser.

GEROZTIK.- *Desde entonces.* Depuis lors.

GUREAK EGIN DU.- *Estamos perdidos/as.*

Nous sommes perdus/es.

HARRI-PILA.- *Montón de piedras.* Pile de pierres.

HIZKUNTZA.- *Idioma.* Lange.

IHES EGIN.- *Escapar, huir.* Échapper.

IZAR.- *Estrella.* Étoile.

IZENeko.- *Izena duena.* *Denominado/a.* Qui a ce nom.

IZUTURIK.- *Beldurtuta.* *Asustado/a.* Effrayé/e.

JAIO.- *Nacer.* Naître.

LAINO.- *Niebla.* Brume.

MALKAR.- *Acantilado, precipicio.* Terrain escarpé.

PAGADI.- *Hayedo.* Hêtraie.

SORTALDE.- *Este, oriente.* Orient.

ZELAI.- *Prado, pradera.* Prairie.



1

Ipuina laburtuz

1A Erantzun jarraian dituzun galderei:

1.- Non gertatu zen?

.....

2.- Zer zetorren?

.....

3.- Norenagana joan ziren galdetzeraz?

.....

4.- Nork esan zuen “ez dut gehiago bizi nahi”?

.....

5.- Zer eskatu zuen?

.....

6.- Norantz joan ziren jentilak?

.....

7.- Non gorde ziren?

.....

8.- Nor da Kixmi?

.....

9.- Zer da jentilarria?

.....

10.- Zergatik ezkutatu ziren?

.....

Norengana / Norengandik

1A Ipuina irakurri ondoren, bi galdera hauei erantzun:

Norengana zetorren laino argia?

.....

Norengandik egin zuten ihes?

.....

• • •

1A Atzizki horiek erabiliz, osa itzazu ondorengo hitzak:

Mediku hau:

.....

.....

Lagun:

.....

.....

Ama:

.....

.....

Bilbotar horiek:

.....

.....

Alkate hura:

.....

.....

Irakasle bat:

.....

.....

Etsai:

.....

.....

Talde:

.....

.....

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

3

1A Azpian eta gainean egiturak NOREN kasuan doan izenaren atzetik ageri dira.

Bi mahairen gainea / azpian (mugg.)



• • •

- 

Noren ondoan dago?

- 1A** Beste hainbeste gertatzen da beste molde hauekin: NOREN + *ondoan* / *alboan*, *aurrean*, *atzean*, *ezkerrean*, *eskuinean*, *barruan* / *barnean*, *kanpoan*...

Hona hemen gure aldizkarian argitaratzen ari garen *Numenak*: *Aita* komikiko irudi bat. Saia zaitetz bertan ageri dena deskribatzen.



Protagonistak hauek dira:

Adibidez: *Diego marrazkiaren ezker aldean dago.*

Lamia

Urtxintxa

Tximeleta batzuk

Muskerra

Basoa

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

San Martín eta Basajauna



1B A taunera etorri zenean, San Martinek ez **zuen** ez herriko, ez nekazaritzako **berririk**. Eliza bat egin nahi zuen zelai batean, **ibarraren** tokirik zabalenean. Baina Basajaunak **muino** gainean egin nahi zuen, gaurko kanposantuan. Egunez Basajaunak egindako lanak gauez San Martinek ibarrera ekartzen zituen.

Gau batean, **atso** bat **begira zegoen**. San Martinek ikusi zuenean esan zien bere **idiei**:

*Aida zuria, aida gorria
hor zelatan dagoen
atso horri
ateraiok begia.*

Idi batek bere **adarrez** atera zion atso-ari begia.

San Martinek Eliza egin zuen. Baina **zerbitzarientzat** ez zuen ez **laborerik** ez **sororik**. Basajaunari laguntza eskatu zion, baina **alferrik**.

Basajaun, bitartean, **saltoka zebilen gari** gainean. San Martinek, hura **hala** ikusita, **izterrerainoko polainak** egin eta jantzi egin zituen. Gero, Basajaunarengana joan zen:

–Nik ere hik bezala egingo diat –esan zion Basajaunari.

Basajaunek barre egin zion:

–Baina ba al duzu zuk **pila batetik bestera salto egiteko ahalmena?** –eta **barrez** jarraitu zuen.

–**Bai, noski!** Oraintxe ikusiko duk.

Saltoka hasi zen bera ere pilo batetik bestera eta polainak **gariz bete** zitzaizkion, eta honela, garia **lapurtu** zion Basajaunari.

Gero, galdera hau egin zion:

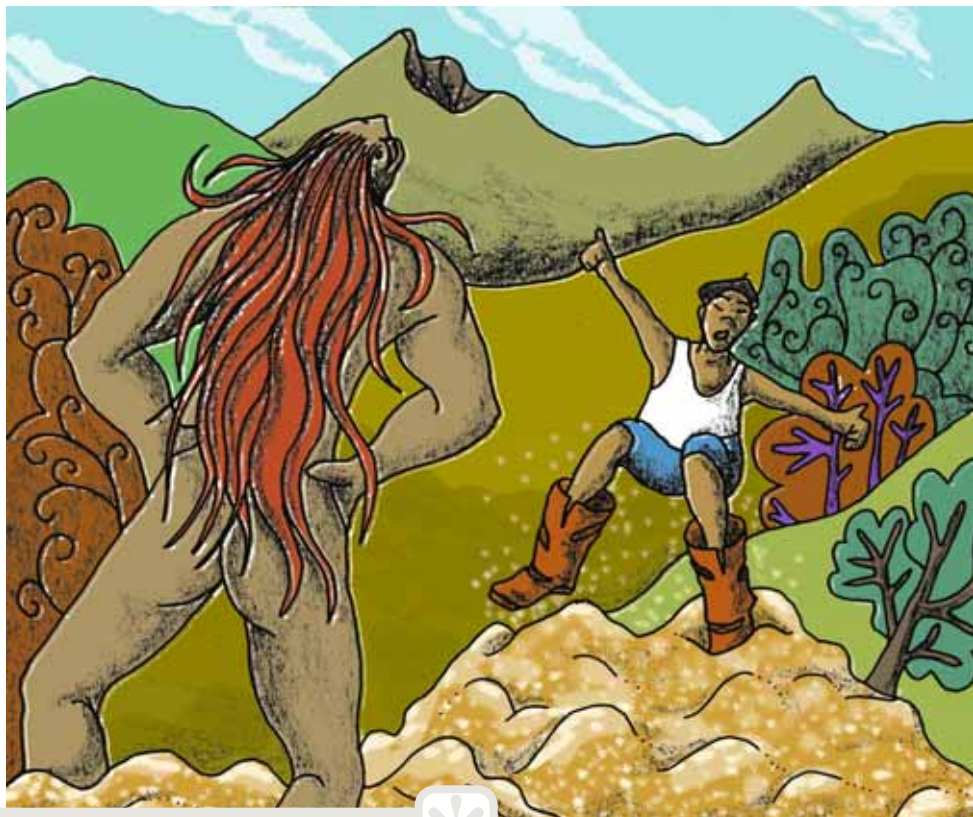
–Noiz **ereiten** da garia?

Basajaunak barre egin, eta esan zuen:

*Hosto irtete, arto ereite;
Hosto lehorte, arbi ereite;
Hosto erortze, gari ereite.*

San Martinek Basajaunaren hitzak entzun eta ereiten ikasi zuen. Eta, **harrez gero**, ederki **elikatu** zituen zerbitzariak. San Martin eguneko **otoitza** haxe da:

*Janak on dagigula,
edanak gaitzik ez;
gorputzak osasuna,
ariman kalterik ez. ■*



ADAR.- Cuerno. Corne.

AHALMENA IZAN.- Ser capaz de, tener capacidad para. Être capable de.

AIDA!- Voz con que se incita a andar al ganado vacuno, vamos! Ueh!

ALFERRIK.- Inútilmente, en vano. En vain.

ARBI.- Nabo. Navet.

ARTO.- Maiz. Maïs.

ATERAIOK.- Agindua. Imperativo del verbo sacar, 2ª pers. sing. ¡Sácale! Sors-le!

ATSO.- Mujer anciana, vieja. Vieille dame.

BAI, NOSKI!- ¡Claro que sí!, ¡Por supuesto que sí! Bien sur que oui!

BARRE EGIN.- Reírse. Rire.

BEGIRA EGON.- Zelatan egon. Estar mirando, acechar. Guetter.

BERRI IZAN (NOREN edo NONGO).- Tener noticias de. Avoir des nouvelles de.

ELIKATU.- Alimentar. Nourrir.

EREIN.- Sembrar. Semer.

ERORI.- Caer. Tomber.

GAITZ.- Kalte. Mal, daño, perjuicio. Tort.

GARI.- Trigo. Blé.

GARIZ BETE.- Llenar de trigo. Remplir de blé.

HALA.- De ese modo. De cette façon là.

HARREZ GERO.- Desde entonces. Depuis lors.

HOSTO.- Hoja. Feuille.

IBAR.- Haran. Valle. Vallée.

IDI.- Buey. Bœuf.

IRTEN.- Salir. Sortir.

IZTERRERAINOKO POLAINAK.- Polainas que van hasta los muslos. Guêtres.

KALTE.- Gaitz. Mal, daño, perjuicio. Tort, dommage.

LABORE.- Cereal. Céréale.

LAPURTU.- Ostu. Robar. Voler.

LEHORTU.- Secar. Sécher.

MUINO.- Colina. Colline.

ON (EGIN) DAGIGULA.- On egin (dizula, dagizula, diezazula...!) ¡Que aproveche! Bon appétit!

OTOITZ.- Oración, rezo. Prière.

PILA BATETIK BESTERA SALTO EGITEKO.- Saltar de un montón a otro. Sauter d'un tas à l'autre.

SALTOKA IBILI.- Andar saltando. Marchant en sautant.

SORO.- Campo de cultivo. Champ de culture.

ZELATAN EGON.- Estar/andar/ponerse al acecho. Guetter.

ZERBITZARI.- Sirvienta. Domestique.



1

Ez... ez...

1B Irakurri berriz testutik hartu ditugun bi esaldi hauek:

*San Martinek **ez** zuen **ez** herriko, **ez** nekazaritzako berririk
Zerbitzariarentzat **ez** zuen **ez** laborerik, **ez** sororik*

Ereduari jarraiki, itzul itzazu ondoren dituzun esaldi hauek:

Ezezko esaldia + ez... + ez...

Oración negativa + ni... + ni...

1.- Ez Mikelek ez nik ez dugu bazkaldu.



2.- Nik ez dut ez telefonoz deitu, ez mezurik bidali.



3.- Ez dut ez dirurik, ez gogorik, ez denborarik.



4.- Ez naiz ez zurekin, ez Anderrekin joango.



5.- Ez dut erosiko ez frutarik, ez barazkirik.



6.- Jaialdira joan nintzen baina ez nuen ez lagunik, ez ezagunik ikusi.



7.- Oskarrek ez du ez euskaraz, ez ingelesez hitz egiten.



8.- No hemos hablado ni sobre ecología ni sobre geografía.

/ Nous n'avons pas parlé ni sur l'écologie, ni sur la géographie.



9.- No tengo ganas ni de comer ni de beber. / Je n'ai pas envie ni de manger, ni de boire.



10.- No le esperes ni el martes ni el miércoles. / Ne l'attends pas ni le mardi ni le mercredi.



2

Bai... bai...

1B Orain, beste eredu honi jarraiki, itzul itzazu ondoren dituzun esaldi hauek:

Baiezko esaldia + ba... + bai...

Oración afirmativa + tanto... + como...

1.- Bai etxean, bai lanean arduratsua izan behar da.

.....

2.- Ni gustura ibiltzen naiz bai hondartzan, bai mendian

.....

3.- Erraz aurkituko duzu liburu hori bai Elkarren, bai Fnacen.

.....

4.- Bai zuek, bai nik oso ondo dakigu zer egin behar den.

.....

5.- Armairuan dituzu bai aurtengo, bai iazko galtzak.

.....

6.- Dena jan beharko duzu bai xerra, bai jogurta.

.....

7.- Oso ondo ematen dizu arropa horrek bai galtzak, bai alkandorak.

.....

8.- Te llevas muy bien con los dos, tanto con Izaro como con Iñigo.

/ Tu t'entends bien avec les deux, aussi bien avec Izaro qu'avec Iñigo.

.....

9.- En la caja tienes tanto las pinturas como el papel.

/ Dans la caisse tu as autant les peintures que le papier.

.....

10.- Todos tenemos los mismos derechos, tanto los de aquí como los de fuera.

/ Nous avons tous les mêmes droits autant ceux d'ici que ceux de là-bas.

.....

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.



3

Barazkiak eta lekaleak

1A Gure baratz eta sorotan zer aurki dezakegu? Lotu hitzak eta irudiak:

1. Artoa



A

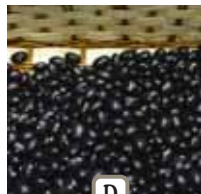


B

2. Aza



C



D

3. Arbia

4. Orburua

5. Babarruna

6. Garia

7. Azenarioa

8. Leka



E



F



G



H

9. Piperra



I

10. Baratzuria



J

11. Tipula



K

12. Ilarra



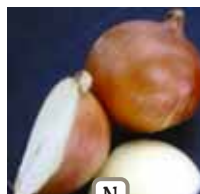
L

13. Porrua



M

14. Letxuga



N

15. Tomatea



N

16. Kalabaza



O

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.

J. M. Barandiaran

Tartalo eta Hamalau



1B Ba omen ziren bi gizon **indartsu**. Tartalo bata, **begibakarra** eta **erraldoia**, eta Hamalau, artzain gaztea, bestea.

Tartalo mendian bizi zen eta ardi eta **giza haragiz elikatzen** zen. Behin batean, mendira **ardi bila zihoala**, artzain gazteak Tartalorekin **egin zuen topo**.

–Nora hoa, mutiko?

–Ardi bila.

–**Goazemak** nire **kobazulora**.

Eta kobazulo hartara joan ziren. Tartalok mutila oso **ondo hartu** zuen eta ederki afaldu zuten biek elkarrekin.

–**Jar** ezak, mutil, **burruntzalia sutan** eta jan ezak horrako **izter** hori, hik ere **jana** izan behar duk eta.

Ondoren, **lotara joan** ziren. Hamalau oso beldurturik zegoen: bazter batean **pertz** handi bat zintzilik ikusi zuen, giza besoz eta izterrez beteta. Beste zoko batzuetan, berriz, ardi-larru eta gizon eta emakume askoren **soinekoak**.

Hamalauk hura ikusirik, **gorpu** bat bere ohean sartu eta bera ohe azpian sartu zen. Gauerdian Tartalo ganbarara etorri zen eta labana sartu zion **ustez** Hamalauri. Ondoren, ohe azpira bota zuen gorpua eta lotara joan zen.

Hamalauk, **erabat izuturik**, sua piztu zuen, orduan, eta burruntzalia **goritu** zuen bertan.

Tartalo lo seko zegoela ikusirik, artzainak burruntzi **goria** begitik sartu zion eta

itsuturik utzi zuen. Haren garrasi eta **uluak!** Mutila ardi-larru artean gorde zen. Tartalo kobazuloko atean zegoen, izterrak **erdi zabalik** zituela. Ardiak bere izterpetik kanpora zihoazen. Tartalok ardi bakoitza ilean **ukitzen** zuen.

–Galdua nauk –zioen **bere artean** mutilak.

Baina **burutapen** on bat izan zuen: Tartalok ez ezagutzeko, bera ere **ardi-larruz jantzita igarotzea**. Hala jantzi zen eta erraldoiaren izterpetik igaro zenean, bizkarrean ukitu zuen. Baina Tartalok ez zuen nor zen **igarri**.

Hamalau handik irten zenean, pozik ardi-larrua bota eta korrika hasi zen.

–To, hau hirea duk!

–Hago pixka bat! –erantzun zion Tartalok eta eraztun bat bota zion– To eraztun hau, eta sar ezak **hatzean**.

Polita zen eraztuna eta Hamalauk hatzean sartu zuen. Eraztuna, ordea, **hiztuna** zen. Eta honela esaten zuen:

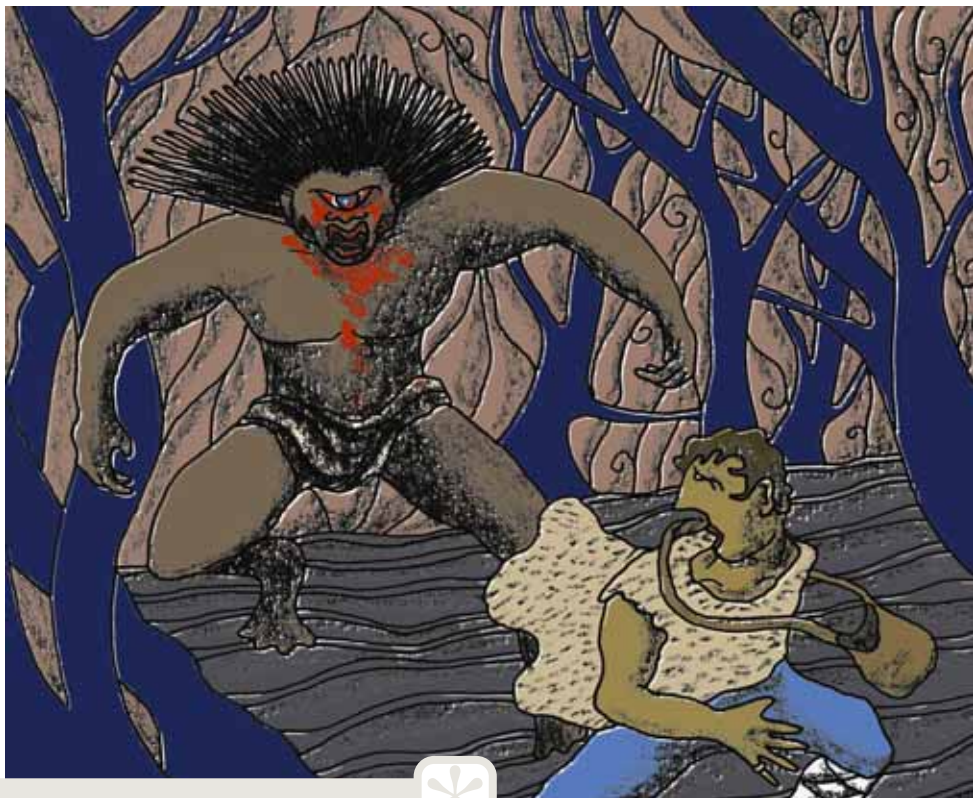
–Hemen nauk, hemen nauk!

Tartalo lasterka zihoan mutilaren atzetik. Mutilak ezin zuen hatzetik eraztun **salataria** kendu. Labana batez moztu zuen hatz txikia eta **putzu** batera bota zuen eraztun eta guzti.

Eraztunak berriz ere:

–Hemen nauk!

Tartalo uretara blast! eginez erori zen eta han **ito** zen. Eta handik aurrera, artzain hura nahi bezala bizi izan zen. ■



ARDI BILA JOAN. - *Ir a buscar ovejas.*

Aller chercher des brebis.

ARDI-LARRUZ JANTZITA IGARO. - *Pasar vestido/a con piel de cordero. Demeurer vêtu/e avec de la peau de mouton.*

BEGIBAKAR. - *Tuerto/a, de un solo ojo. Borgne d'un seul œil.*

BERE ARTEAN. - *Bere baitan. En su interior. En son intérieur.*

BURRUNTZALI. - *Cucharón, cazo. Louche.*

BURUTAPEN. - *Idea. Idea. Idée.*

ELIKATU. - *Alimentar. Nourrir.*

ERABAT IZUTURIK. - *Oso ikaratuta, beldurtuta.*

Muy asustado/a. Très effrayé/e.

ERAZTUN. - *Anillo. Anneau.*

ERDI ZABALIK. - *Medio abierto/a.*

À demi ouvert/e. Demi ouvert.

ERRALDOI. - *Gigante. Géant/e.*

GIZA HARAGI. - *Gizakien okela. Carne humana.*

De la viande humaine.

GOAZEMAK. - *Goazen. Vámos. Allons.*

GORI. - *Candente. Incandescent/e.*

GORITU. - *Poner al rojo vivo. Rouge vif.*

GORPU. - *Cadáver. Cadavre.*

HATZ. - *Dedo de la mano. Doigt de la main.*

HIZTUN. - *Hitz egiten duena. Que habla, que tiene la facultad de hablar. Qui parle, qu'a la faculté de parler.*

IGARRI. - *Atzeman, nabaritu. Darse cuenta de.*

Se rendre compte.

INDARTSU. - *Fuerte, forzudola, que tiene mucha fuerza. Très fort/e.*

ITO. - *Ahogarse. Se noyer.*

ITSUTU. - *Itsu geratu. Quedarse ciego/a, perder la vista.*

Devenir aveugle/ perdre la vue.

IZTER. - *Muslo. Cuisse.*

JANA. - *Janaria. Comida. Nourriture, bouffe.*

KOBAZULO. - *Leize. Cueva. Grotte, caverne.*

LOTARA JOAN. - *Ir a dormir. Aller dormir.*

ONDO HARTU. - *Recibir bien, ser bien recibido/a.*

Être bien reçu/e.

PERTZ. - *Eltze. Caldero, olla. Pot-au-feu, marmite.*

PUTZU. - *Osin. Pozo, fosa. Puits, fosse.*

SALATARI. - *Soplón/a, delator/a. Délateur/trice, mouchard.*

SOINEKO. - *Vestido. Costume.*

SUTAN JARRI. - *Poner al fuego. Mettre au feu.*

TOPO EGIN. - *Encontrarse. Se retrouver.*

UKITU. - *Tocar. Toucher.*

ULU. - *Garrasia. Grito. Cri.*

USTEZ. - *Aparentemente, creyendo que.*

Apparemment, croyant que.



1

Zer gertatu da?

1A Esaguzu zer gertatu den ipuin honetan eta pertsonaiak nolakoak diren:

EGIA GEZURRA

- | | | |
|--------------------------|--------------------------|---|
| ☐ | ☐ | Tartalo eta artzaina gizon ahulak dira. |
| ☐ | ☐ | Artzainak Hamalau du izena. |
| ☐ | ☐ | Tartalok behi haragia jaten du. |
| ☐ | ☐ | Tartalo begi okerra da. |
| ☐ | ☐ | Elkarrekin bazkaldu dute. |
| ☐ | ☐ | Tartalok Hamalauri labana sartu dio. |
| ☐ | ☐ | Hamalau ardi-larruz jantzi da. |
| ☐ | ☐ | Hamalauk ihes egin du. |
| ☐ | ☐ | Tartalok eratzun bat bota dio. |
| ☐ | ☐ | Hamalauk eratzuna hatzean jarri du. |
| ☐ | ☐ | Tartalo uretara erori da. |

2

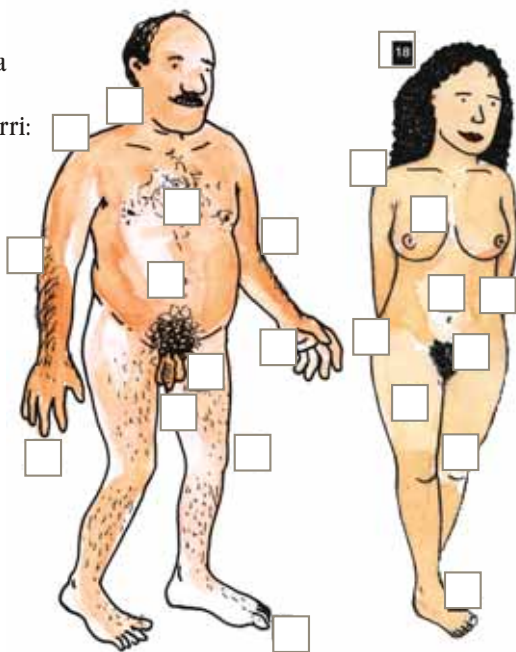
Gertatutakoa esaldiz esaldi

1B Ordena ezazu ipuina. Jarri zenbakia:

- ☐ Hamalau beldur zen, giza zatiak ikusi zituelako.
- ☐ Hamalau lotara joan zen baina ohe azpian sartu zen.
- ☐ Hamalauk ardi-larruz jantzita ihes egin zuen.
- ☐ Hamalauk hatz txikia moztu eta osinera bota zuen.
- ☐ Hamalauk Tartalori begi bakarrean burruntzalia sartu zion.
- ☐ Tartalo kobazuloko ate aurrean jarri zen eta ardiak banan bana ukitzen zituen.
- ☐ Tartalo uretara erori eta ito egin zen.
- ☐ Tartalok eratzun bat bota zion.
- ☐ Tartalok eta artzainak kobazuloan afaldu zuten.
- ☐ **1** Tartalok eta artzainak mendian egin zuten topo.
- ☐ Tartalok ustez labana sartu zion.

Gorputz-atalak

- 1A** Hona hemen gorputz-atalen inguruko oinarritzko hiztegia birpasa egiteko. Etiketa bakoitzari zenbaki egokia jarri:



1 lepoa cuello cou	2 barrabila testiculo testicule	3 izterra muslo cuisse	4 bularra pecho poitrine	5 aldaka cadera hanche	6 ukondoa codo coude
7 zakila pene penis	8 besoa brazo bras	9 zilborra ombligo nombril	10 gerria cintura ceinture	11 behatza dedo (pie) doigt (du pied)	12 hatza dedo (mano) doigt (de la main)
13 belaua rodilla genou	14 oina pie pied	15 hanka pierna jambe	17 bizkarra espalda dos	18 burua cabeza tête	19 eskua mano main
20 sorbalda hombro épaule	21 sabela tripa ventre	22 alua vagina vagin	23 titiak pechos seins		

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 47. orrialdera.



Ipuinaren hariari jarraituz osatu bikote egokiak

1B Gezi baten bidez egin bikote egokia:

Indartsu	
Mendian	
Haragia	
Ardi bila	
Topo	jan
Ondo	bizi
Sutan	hartu
Lotara	egon (X 2)
Beldurturik	izan (X 2)
Labana	sartu (X 2)
Ohe azpira	joan (X 3)
Sua	egin (X 2)
Lo seko	jarri
Itsututa	bota (X 2)
Garrasi	utzi
Ardi-larru artean	piztu
Burutapena	hasi
Bizkarrean	gorde
Korrika	erori
Eraztuna	ukitu
Lasterka	
Labanaz	
Putzura	
Uretara	

Itzuli

- 1B** Aurreko ariketan osatu dituzun bikoteak itzuli beharko dituzu jarraian (gaztelaniaz nahiz frantsesez jar ditzakezu):

Indartsu izan:	
Mendian bizi:	
Haragia jan:	
Ardi bila joan:	
Topo egin:	
Ondo hartu:	
Sutan jarri:	
Lotara joan:	
Beldurturik egon:	
Labana sartu:	
Ohe azpira bota:	
Sua piztu:	
Lo seko egon:	
Itsututa utzi:	
Garrasi egin:	
Ardi-larru artean gorde:	
Burutapena izan:	
Bizkarrean ukitu:	
Korrika hasi:	
Eraztuna hatzean sartu:	
Lasterka joan:	
Labanaz moztu:	
Putzura bota:	
Uretara erori:	

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 47. orrialdera.

EUSKAL MITOLOGIA: PERTSONAIAK

• MARI

- 1.- botere
- 2.- ekaitzak
- 3.- bizi
- 4.- Etxe

• LAMIA

Hauexek dira EGIA direnak:

- 2.- Lamiak oso ederrak dira
- 4.- Lamiak zubiak egiten dituzte



• JENTILA

- 1.- dena
- 2.- den
- 3.- den
- 4.- dituen

• BASAJAUNA

- 1.- EGIA
- 2.- EGIA
- 3.- GEZURRA
- 4.- GEZURRA
- 5.- EGIA

EUSKAL MITOLOGIA: JAKINGARRIAK

• TARTALO

- 1.- Tartalo haitzuloetan bizi da.
- 2.- Tartalok begi bat (bakarra) du.
- 3.- Tartalok gazteak jaten ditu.
- 4.- Tartalo Europako pertsonaia da.
- 5.- Bai, adibidez, Bizkaian, Alarabi deitzen diote.

• AKELARREA

- 1.- b/d
- 2.- c
- 3.- b/d
- 4.- a

• ORRAZIA

- 1.- mozteko
- 2.- esertzeko
- 3.- lo egiteko
- 4.- idazteko
- 5.- hitz egiteko

• JENTILARRIA

- 1.- b
- 2.- c
- 3.- e
- 4.- a
- 5.- d

• • •

MATEO TXISTU

1• Mateo Txistu,
ehiztari eta apaizLaburpen egokia a) da,
lehenengo, beraz.

1. apaiza, ehiztaria.
2. meza
3. zaunkak
4. leihora
5. erbia
6. elizatik
7. inork
8. ibili
9. ekaitza
10. hamar

2• Animaliak eta
hotsak

Ardiak	balaka
Behiak	marru
Katuak	miau
Txitak	txio-txio
Astoak	arrantza
Oilarrak	kukurruku
Zaldia	irrintzi
Ahuntzak	bekereke
Oiloak	kakaraka

3• Esaldiak berridazten

- 1.- Mateo Txistu izena zuen gizon hau apaiza izateaz gain ehiztaria ere bazen.
- 2.- Apaiz ona bazen ere, ehiztari hobea zen.
- 3.- Behin, Mateo Txistu meza ematen ari zela txakur zaunkak entzun zituen elizatik.
- 4.- Une hartan leihora inguratu zen apaiza.
- 5.- Jantzitako ornamentuak kentzeko astirik gabe, elizatik atera orduko txakurren atzetik joan zen.
- 6.- Dirudinez, geroztik ez du inork ikusi.
- 7.- Hori gertatuz geroztik hor dabil Mateo Txistu, beti ibili eta ibili, behin ere gelditu gabe.
- 8.- Norbaitengandik gertu dabilenean hiru txakur desberdinen zaunkak entzuten dira.
- 9.- Badirudi Mateo Txistuk, pasatzen denean, ekaitza ekartzen duela.
- 10.- Berak ekarritako ekaitza hamabost eguneko da.

4• Lanbideak

1.- g	IKASLEA:	eguna ikasten ematen duena da.
2.- c	SUHILTZAILA:	suak itzaltzen dituen da.
3.- i	ARRANTZALEA:	itsasontzian arrantza egiten duena da.
4.- e	MUSIKARIA:	musika konposatu edo jotzen duena da.
5.- d	ALBAITARIA:	animaliak sendatzen dituen da.
6.- h	SENDAGILEA:	personak sendatzen dituen da.
7.- a	ABOKATUA:	lege-kontuak menperatzen dituen da.
8.- f	PAILAZOA:	haurrak eta helduak barrez jartzen dituen da.
9.- b	POLITIKOA:	herriarren botoei esker agintzen duena da.
10.- j	IDAZLEA:	literatura gustuko izan eta idazten duena da.
	MARGOLARIA:	margotzen duena da.
	PSIKOLOGOA:	personen arazo psikologikoak sendatzen dituen da.
	NEKAZARIA:	lurra lantzen duena da.
	ATEZAINA:	atea zaindu edota harrera egiten duena da.

LIGIKO ZUBIA

1• Bukaera egokiaren bila:

- 1-a 6-b
2-a 7-b
3-c 8-a
4-a 9-a
5-a 10-c

2• Zerezkoa da?

- 1.- txokolatezkoa/txokolatez
2.- limoizkoa/limoiz
3.- kristalezkoa/kristalez
4.- larruzkoa/larruz
5.- artilezkoa/artilez
6.- kotoizkoa/kotoiz

3• Kontrako esanahiaren bila:

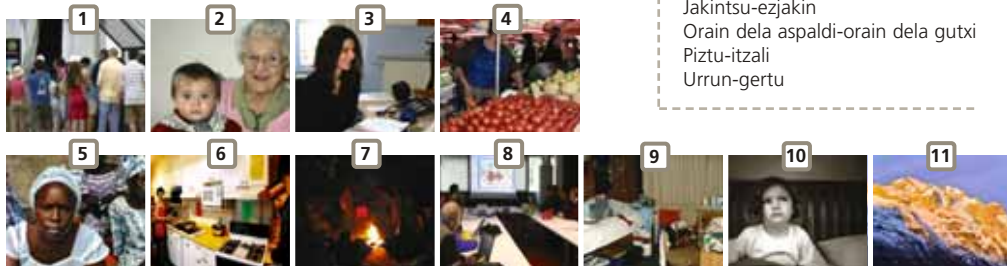
Testuan bertan:

- Gaizto-zintzo
Ilunpe-argitasun
Isil-ozen
Jarri-bota

Testutik kanpo:

- Argitu-ilundu
Askotan-gutxitan
Azken-lehen
Bete gabe-beteta
Eraman-ekarri
Galdu-aurkitu
Gauerd-eguerdi
Haurtzaro-zahartzaro
Ilun-argi
Jakintsu-ezjakin
Orain dela aspaldi-orain dela gutxi
Piztu-itzali
Urrun-gertu

4• Nork zer esan du?



• • •

KIXMI

1• Ipuina laburtuz:

- 1.- Aralarko Martxabaleta izeneko zelaian.
2.- Laino beltz bat.
3.- Jentil zaharrenezana.
4.- Jentil zaharrak.
5.- Botatzeko malkarretik behera.
6.- Pagadirantz.
7.- Harri-pila baten azpian.
8.- Kristo jentilen hizkuntzan.
9.- Harri-pila bat.
10.- Izaturik zeudelako.

2• Norengana / Norengandik:

Jentilengana / Kixmirengandik

Mediku honengana / mediku honengandik
Amarengana / amarengandik
Alkate harengana / alkate harengandik
Etsaiarengana / etsaiarengandik
Lagunarengana / lagunarengandik
Bilbotar horiengana / bilbotar horiengandik
Irakasle batengana / irakasle batengandik
Taldearengana / taldearengandik

3• Harri-pilaren azpian...

Mahai(aren) gainean ordenagailua,
paperak eta gizonaren hankak daude.

Baloia kotxe(aren) azpian dago.
Utzi ezazu ogia mahai(aren) gainean.
Liburua balda(ren) gainean duzu.
Zaldi gainean ibiltzea gustatzen zait.

4• Noren ondoan dago?

Lamia arrokaren gainean dago.
Urtxintxa ibai(aren) gainean dabil saltoka, Diegoren aurrean.
Tximeleta batzuk airean daude, lamiaren aurrean.
Muskerra adar baten gainean dago.
Basoa Diegoren atzean dago.

SAN MARTIN ETA BASAJAUNA

1• Ez... ez...

- 1.- Ni Mikel ni yo hemos comido
/ Ni Mikel ni moi nous n'avons pas mangé
- 2.- Yo ni he llamado por teléfono ni he enviado ningún mensaje
/ Moi je ne t'ai pas appelé au téléphone et je ne t'ai pas envoyé aucun message non plus
- 3.- No tengo ni dinero, ni ganas, ni tiempo
/ Je n'ai pas ni argent, ni envie, ni temps
- 4.- No voy a ir ni contigo ni con Ander
/ Je ne vais pas aller ni avec toi, ni avec Ander
- 5.- No voy a comprar ni fruta ni verdura
/ Je ne vais pas acheter ni fruits, ni légumes
- 6.- Fui al festival pero no vi ni a amigos/as ni a conocidos/as
/ Je suis allé au Festival mais je n'ai pas vu ni amis/es, ni connus/es
- 7.- Oskar no habla ni euskera ni inglés
/ Oskar ne parle ni français ni anglais
- 8.- Ez dugu ez ekologiari buruz ez geografiari buruz hitz egin
- 9.- Ez dut ez jateko ez edateko gogorik.
- 10.- Ez ezazu ez asteartean ez asteazkenean espero

2• Bai... bai...

- 1.- Tanto en casa como en el trabajo hay que ser responsable
/ Autant à la maison qu'au travail il faut être responsable.
- 2.- Yo ando a gusto tanto en la playa como en el monte
/ Je suis à l'aise aussi bien à la plage qu'à la montagne
- 3.- Encontrarás con facilidad ese libro tanto en Elkar como en Fnac
/ Tu trouveras facilement ce livre aussi bien à Elkar qu'à la FNAC.
- 4.- Tanto yo como vosotros sabemos muy bien lo que hay que hacer
/ Autant moi que vous autres nous savons très bien ce qu'il faut faire
- 5.- Tienes en el armario tanto los pantalones de este año como los del año pasado
/ Tu as dans l'armoire aussi bien les pantalons de cette année-ci que ceux de l'année dernière
- 6.- Vas a tener que comerte todo, tanto el filete como el yogurt
/ Il va falloir que tu manges tout, aussi bien le steak que le yaourt
- 7.- Te queda muy bien esa ropa, tanto los pantalones como la camisa
/ Ce costume te sied très bien aussi bien les pantalons que la chemise
- 8.- Biekin oso ondo moldatzen zara bai Izarorekin bai Iñigorekin
- 9.- Kutxan dituzu bai margoak bai papera.
- 10.- Guztiok dauzkagu eskubide berberak bai hemengoek bai kanpokoek.

3• Barazkiak
eta lekaleak

- 1-c
- 2-f
- 3-a
- 4-e
- 5-d
- 6-b
- 7-h
- 8-g
- 9-m
- 10-l
- 11-n
- 12-j
- 13-i
- 14-k
- 15-o
- 16-ñ

TARTALO ETA HAMALAU

1 • Zer gertatu da?

Tartalo eta artzaina gizon ahulak dira.
 Artzainak Hamalau du izena.
 Tartalok behi haragia jaten du.
 Tartalo begi okerra da.
 Elkarrekin bazkaldu dute.
 Tartalok Hamalauri labana sartu dio.
 Hamalau ardi-larruz jantzi da.
 Hamalauk ihes egin du.
 Tartalok eratzun bat bota dio.
 Hamalauk eratzuna hatzean jarri du.
 Tartalo uretara erori da.

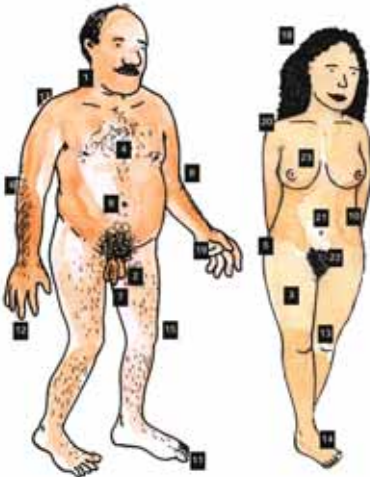
EGIA GEZURRA

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

2 • Gertatutakoa esaldiz esaldi:

1. Tartalok eta artzainak mendian egin zuten topo.
2. Tartalok eta artzainak kobazuloan afaldu zuten.
3. Hamalau beldur zen, giza zatiak ikusi zituelako.
4. Hamalau lotara joan zen baina ohe azpian sartu zen.
5. Tartalok ustez labana sartu zion.
6. Hamalauk Tartalori begi bakarrean burruntzalia sartu zion.
7. Tartalo kobazuloko ate aurrean jarri zen eta ardiak banan banan ukitzen zituen.
8. Hamalauk ardi-larruz jantzita ihes egin zuen.
9. Tartalok eratzun bat bota zion.
10. Hamalauk hatz txikia moztu eta osinera bota zuen.
11. Tartalo uretara erori eta ito egin zen.

3 • Gorputz-atalak:



4/5 • Bikoteak osatu eta itzuli:

Indartsu izan: *Ser fuerte. Être fort.*

Mendian bizi: *Vivir en el monte.*

Vivre dans la montagne.

Haragia jan: *Comer carne. Manger de la viande.*

Ardi bila joan: *Ir a por ovejas.*

Aller chercher des brebis.

Topo egin: *Encontrarse. Se retrouver.*

Ondo hartu: *Recibir bien. Bien recevoir.*

Sutan jarri: *Poner(lo) al fuego. Le mettre au feu.*

Lotara joan: *Ir a dormir. Aller dormir.*

Beldurturik egon: *Tener miedo. Avoir peur.*

Labana sartu: *Meter la navaja/el cuchillo.*

Mettre le canif, le couteau.

Ohe azpira bota: *Tirar debajo de la cama.*

Jeter sous la table.

Sua piztu: *Encender el fuego. Allumer le feu.*

Lo seko egon: *Estar totalmente dormidola.*

Être tout-à-fait endormi/e.

Itsututa utzi: *Quedarse ciego/a.*

Devenir aveugle.

Garrasi egin: *Gritar. Crier.*

Ardi-larru artean gorde: *Esconderse entre la piel de oveja.*

Se cacher sous la peau d'une brebis.

Burutapena izan: *Tener una idea.*

Avoir une idée.

Bizkarrean ukitu: *Tocar en la espalda.*

Toucher le dos.

Korrika hasi: *Empezar a correr.*

Commencer à courir.

Eratzuna hatzean sartu: *Meter el anillo en el dedo. Mettre l'anneau dans le doigt.*

Lasterka joan: *Ir corriendo. Aller en courant.*

Labanaz moztu: *Cortar con la navaja.*

Couper avec le canif.

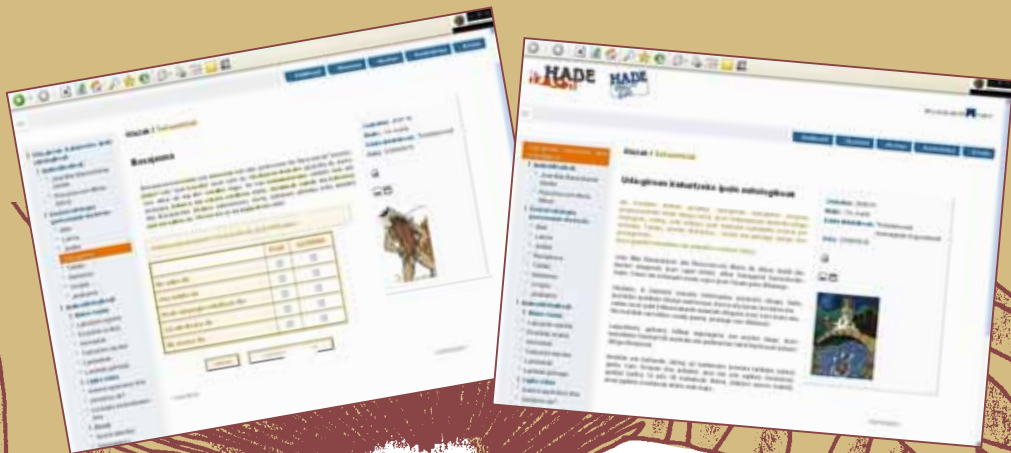
Putzura bota: *Tirar al pozo. Jeter au puits.*

Uretara erori: *Caer(se) al agua.*

Tomber dans l'eau.

HABE

Ale osoa www.ikasbil.net atarian:
Ipuinak entzungai
Ariketak on-line



Uda-giroan irakurtzeko ipuin mitologikoak

Mateo
Txistu

Ligiko
zubia

Kixmi

San Martin
eta
Basajauna

Tartalo eta
Hamalau